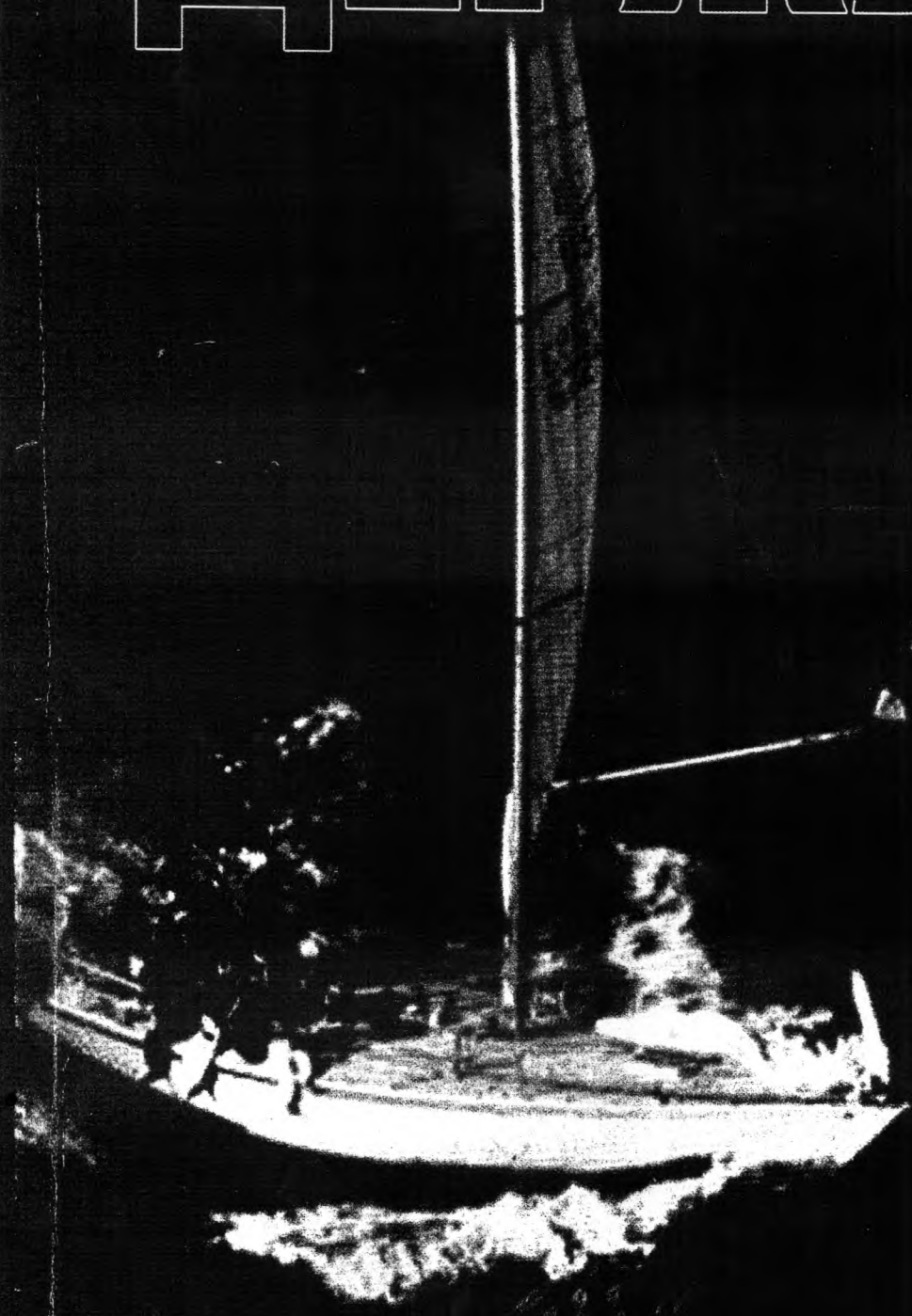

171

Економічний науково-практичний журнал

№ 8 серпень 2014 р.

ЕКОНОМІКА & ДЕРЖАВА

У НОМЕРІ:

Економіка та держава № 8/2014

Економічна
наука

<u>Маршавін Ю. М.</u> Професійний дисбаланс на ринку праці: економічні втрати та шляхи їх мінімізації ...	6
<u>Приходько В. П.</u> Міжнародна співпраця регіонів в контексті зближення України та Європейського співтовариства: зовнішньоекономічні та управлінські аспекти	10
<u>Макаренко М. В.</u> Державно-приватне партнерство як інструмент підвищення конкурентоспроможності регіонів	14
<u>Завієна Н. С.</u> Регулятивна діяльність місцевих органів самоврядування як ефективна робота банківської системи на регіональному рівні	19
<u>Покатаєва О. В., Давидкова Н. М.</u> Підхід до оцінки розвитку ринку банківських послуг	22
<u>Семенча І. Є., Пономаренко І. С.</u> Дослідження впливу стану фінансово-кредитної системи на безпеку економіки регіону	27
<u>Терехов Є. М.</u> Пріоритетні напрями забезпечення фінансово-економічної безпеки України в умовах глобалізації	32
<u>Гаркушенко О. Н.</u> Правовое обеспечение регулирования сферы обращения с твердыми бытовыми отходами в Украине	37
<u>Морозова Г. С., Руденко Є. М.</u> Вплив податку на додану вартість на формування доходів державного бюджету України	42
<u>Моргулець О. Б.</u> Класифікація та систематизація послуг в контексті розвитку теорії сервіс-менеджменту	47
<u>Коваль Л. М.</u> Корупція та її вплив на формування інвестиційної привабливості аграрного сектора	51
<u>Ажаман І. А.</u> Розвиток інституційної інфраструктури промислового та цивільного будівництва в сільській місцевості	55
<u>Тінтулов Ю. В.</u> Механізми і фактори активізації інвестиційної привабливості корпоративних структур харчової промисловості	59
<u>Сотниченко Л. Л.</u> Управління розвитком інфраструктурного забезпечення регіону на основі досвіду ЄС	64
<u>Сергєєва О. Р.</u> Конкурентоспроможність українських підприємств в сучасних умовах глобалізації	69
<u>Краснова О. І.</u> Вплив лікарняних кас на фінансування медичної галузі та медико-демографічні показники населення	72
<u>Смирнова Н. В.</u> Оптимальні методи оцінювання трансферу технологій на підприємстві	75
<u>Сакун О. С.</u> Удосконалення організаційно-економічних механізмів підтримки діяльності інноваційних центрів в Україні	78
<u>Кожельнікова І. К.</u> Особливості державної та місцевої управлінської діяльності в економіці	85
<u>Обервін О. Р.</u> Аналіз впливу державної безпеки на економічне зростання України	89
<u>Павлюк Д. О.</u> Вплив інноваційної діяльності на економічне зростання України	93
<u>Александров І. Б.</u> Оцінювання економічного потенціалу регіонів України	96

CONTENTS:

Ekonomika ta derzhava № 8/2014

Economy

<u>Marshavin Yu.</u> OCCUPATIONAL IMBALANCE IN THE LABOUR MARKET: ECONOMIC LOSSES AND WAYS OF THEIR MINIMIZATION	6
<u>Prikhodko V.</u> INTERNATIONAL COOPERATION IN THE CONTEXT OF CONVERGENCE REGIONS OF UKRAINE AND THE EUROPEAN COMMUNITY: FOREIGN TRADE AND MANAGEMENT ASPECTS	10
<u>Makarenko M.</u> STATE-PRIVATE PARTNERSHIP AS THE TOOL OF INCREASE OF REGIONS COMPETITIVENESS	14
<u>Zaviziena N.</u> THE REGULATORY ACTIVITIES OF LOCAL GOVERNMENTS, AS EFFECTIVE THE BANKING SYSTEM AT THE REGIONAL LEVEL	19
<u>Pokatayeva O., Davydkova N.</u> APPROACH TO THE EVALUATION OF MARKET BANKING SERVICES	22
<u>Semencha I., Ponomarenko I.</u> RESEARCH OF INFLUENCE OF INDICATORS OF FINANCIALLY-CREDIT SYSTEM ON SAFETY OF REGION	27
<u>Terekhov I.</u> PRIORITY AREAS OF FINANCIAL AND ECONOMIC SECURITY OF UKRAINE IN THE CONTEXT OF GLOBALIZATION	32
<u>Garkushenko O.</u> LEGAL REGULATION OF SOLID HOUSEHOLD WASTES TREATMENT SPHERE IN UKRAINE	37
<u>Morozova A., Rudenko Ye.</u> INFLUENCE OF VALUE ADDED TAX ON THE FORMATION OF STATE BUDGET REVENUES IN UKRAINE	42
<u>Morgulets O.</u> CLASSIFICATION AND SYSTEMATIZATION OF SERVICES IN THE CONTEXT OF THE THEORIES OF SERVICE MANAGEMENT	47
<u>Koval L.</u> CORRUPTION AND ITS IMPACT ON THE FORMATION OF INVESTMENT ATTRACTIVENESS OF THE AGRICULTURAL SECTOR	51
<u>Azhaman I.</u> THE DEVELOPMENT OF THE INSTITUTIONAL INFRASTRUCTURE OF INDUSTRIAL AND CIVIL BUILDING IN RURAL AREAS	55
<u>Tintulov Yu.</u> MECHANISMS AND ACTIVATION BUSINESS CLIMATE FACTORS CORPORATE STRUCTURE FOOD	59
<u>Sotnichenko L.</u> INSTITUTIONAL MANAGEMENT OF REGIONAL COMPETITIVENESS ON THE BASIS OF ITS INFRASTRUCTURE DEVELOPMENT	64
<u>Sergeeva E.</u> COMPETITIVENESS OF UKRAINIAN ENTERPRISES IN TODAY'S CONTEXT OF GLOBALIZATION	69
<u>Krasnova O.</u> INFLUENCE HOSPITAL CASH DESKS ON FINANCING OF MEDICAL BRANCH AND MEDICAL DEMOGRAPHIC INDICATORS OF POPULATION	72
<u>Smirnova N.</u> OPTIMAL METHODS OF EVALUATION OF TECHNOLOGY TRANSFER AT THE ENTERPRISE	75
<u>Sakun O.</u> IMPROVEMENT ORGANIZATIONALLY ECONOMIC MECHANISMS OF SUPPORT FOR LOCAL INNOVATIVE CENTERS IN UKRAINE	78
<u>Kozhevnikova L.</u> PARTICULAR QUALITIES OF FEATURES AND METHODS OF FOREIGN ECONOMIC MANAGEMENT	85
<u>Obervan O.</u> ANALYSIS OF INDICATORS OF SOCIAL SECURITY AS AN INDICATOR OF EFFECTIVE MANAGEMENT OF SOCIAL POLICY OF UKRAINE	89
<u>Plekhanov D.</u> BACKGROUND OF THE NEW MODEL AGRARIAN STATE POLICY	93
<u>Volyanskiy P.</u> ORGANIZATION OF STATE ADMINISTRATION AT THE SUBJECT OF THEM AND ELIMINATION OF	96

*Public
administration*

aa

3281

3282

3283

3284

3285

3286

3287

3288

3289

3290

3291

3292

3293

3294

3295

3296

3297

3298

3299

3300

Редакційна колегія

№ 8

серпень 2014

Журнал засновано у січні 2003 року.
Виходить щомісяця.

Журнал включено до переліку наукових фахових видань України, в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук з

ЕКОНОМІКА

(постанова президії

ВАК України № 1-05/2),

ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

(постанова президії

ВАК України № 1-05/2)

Свідоцтво КВ № 9144,
від 09.09.2004 року

ISSN 2306-6806

Передплатний індекс: 01751

Адреса редакції:

м. Київ, вул. Дорогожицька, 18, к. 29

Поштова адреса:

04112, м. Київ, вул. Дорогожицька,

18, к. 29

Телефон: (044) 223-26-28, 537-14-33

Телефон/факс: (044) 458-10-73

E-mail: economy_2008@ukr.net

www.economy.in.ua

Засновники:

Інститут підготовки кадрів державної служби зайнятості України,

ТОВ "Редакція журналу

"Економіка та держава"

Видавець:

ТОВ "Редакція журналу

"Економіка та держава"

Відділ інформації

Стаднік С. Б.

Відділ реклами

Чурсіна А. М.

Коректор

Строганова Г. М.

Комп'ютерна верстка

Полулященко А. В.

Технічне забезпечення

Дідук Б. Б.

Передрукування дозволяється лише за згодою редакції.

Відповідальність за добір і викладення фактів несуть автори. Редакція не завжди поділяє позицію авторів публікацій.

Рекомендовано до друку Вченою Радою ІПКДСЗУ 07.08.14 р.

Підписано до друку 07.08.14 р.

Формат 60x84 1/8, Ум. друк. арк. 29,1.

Наклад — 1000 прим.

Папір крейдований, друк офсетний.

Замовлення № 0708/2.

Віддруковано у ТОВ «ДКС центр»

м. Київ, пров. Куренівський, 17

Тел. (044) 537-14-34

© Економіка та держава, 2014

Федоренко Валентин Григорович, головний редактор, перший віце-президент Спілки будівельників України, завідувач кафедри теоретичної та прикладної економіки ІПК ДСЗУ, д-р екон. наук, почесний доктор Одеської державної академії будівництва та архітектури, професор, заслужений діяч науки і техніки України, академік УАН

Кучеренко Ганна Борисівна, відповідальний секретар

Амоша Олександр Іванович, директор інституту Економіки промисловості НАН України, д-р екон. наук, професор, академік НАН України

Андросюк Геннадій Олександрович, головний консультант Верховної Ради України, к-т екон. наук, доцент

Бакуменко Валерій Данилович, проректор з наукової роботи Академії муніципального управління, д-р наук з державного управління, професор

Бандур Семен Іванович, професор кафедри управління персоналом та економіки праці ІПК ДСЗУ, д-р екон. наук, професор

Бондаренко Ольга Олександрівна, професор кафедри фінансів, директор Інституту післядипломної освіти Київського національного університету технологій та дизайну, к.т.н., доцент

Воротів Валерій Євгенович, заступник директора Національного інституту стратегічних досліджень, д-р наук з державного управління, професор

Гайдучкий Андрій Павлович, заступник керівника управління платіжних систем УКР СІБ банку, д-р екон. наук

Гайдучкий Павло Іванович, Радник Президента України, д-р екон. наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України

Гвебіденко Іван Федорович, професор кафедри економіки і фінансів ІПК ДСЗУ, д-р екон. наук, професор

Грищенко Іван Михайлович, ректор Київського національного університету технологій та дизайну, д-р екон. наук, професор, член-кореспондент НАПН України, заслужений працівник освіти України

Гудзівський Олексій Дмитрович, завідувач кафедри менеджменту і маркетингу ІПК ДСЗУ, д-р екон. наук, професор

Денисенко Микола Павлович, професор кафедри економіки і фінансів ІПК ДСЗУ, академік УТА, д-р екон. наук, професор

Завізна Наталія Станіславівна, провідний науковий співробітник відділу стратегії сталого розвитку та інвестиційно-інноваційної політики Науково-дослідного економічного інституту Міністерства економічного розвитку і торгівлі України, д-р екон. наук, доцент

Киричук Олександр Васильович, завідувач кафедри психології ІПК ДСЗУ, доктор педагогічних наук, професор

Корецький Микола Христофорович, проректор з навчально-виховної роботи ДВНЗ «Університет менеджменту освіти», д.держ.упр., професор, заслужений діяч науки і техніки України

Кривобороденко Геннадій Павлович, завідувач кафедри управління персоналом та економіки праці ІПК ДСЗУ, д-р екон. наук, професор

Криклій Артур Станіславович, завідувач кафедри фінансів Хмельницького економічного університету, доктор економічних наук, професор, дійсний член АЕН України

Кузьмін Олег Євгенович, директор навчально-наукового інституту економіки і менеджменту Національного університету "Львівська політехніка", д-р екон. наук, професор, заслужений працівник народної освіти України

Кучменко Єліонора Миколаївна, професор кафедри соціології та соціально-гуманітарних дисциплін ІПК ДСЗУ, доктор історичних наук, професор

Мищенко Катерина Семенівна, доцент кафедри теоретичної та прикладної економіки ІПК ДСЗУ, кандидат наук з державного управління, доцент

Могильний Олексій Миколайович, ректор ІПК ДСЗУ, д-р екон. наук

Момар Джурович, президент Академії наук та мистецтв Чорногорії

Мордвінов Олександр Григорович, завідувач кафедри, Класичний приватний університет (м. Запоріжжя), д-р наук з державного управління, професор

Овняченко Володимир Олександрович, ректор Полтавського національного технічного університету, д-р екон. наук, професор

Патяка Наталія Іванівна, проректор з науково-педагогічної роботи ІПК ДСЗУ, к-т екон. наук, доцент

Поважний Олександр Станіславович, ректор Донецького державного університету управління, д-р екон. наук, професор

Радиш Ярослав Федорович, професор кафедри управління охороною здоров'я НАДУ при Президентові України, д-р наук з державного управління, професор

Розпуненко Іван Васильович, завідувач кафедри економічної політики НАДУ при Президентові України, д-р наук з державного управління, професор

Саблук Петро Трохимович, Почесний директор ННЦ "Інститут аграрної економіки", д-р екон. наук, професор, академік УААН, заслужений діяч науки і техніки України

Сорока Микола Петрович, д-р наук з державного управління, професор, народний депутат України

Тимошенко Іван Іванович, ректор Європейського університету, професор

Федоренко Станіслав Валентинович, доцент кафедри інформаційних систем і технологій ІПК ДСЗУ, академік академії будівництва України, к.т.н., доцент

Чашка Мирослав, ректор Вищої школи економіки та адміністрації в м. Битом (Польща), д-р екон. наук, професор, академік Академії економічних наук України

Шаров Юрій Павлович, перший заступник директора ДРІДУ НАДУ при Президентові України, д-р наук з державного управління, професор

*В. П. Приходько,
д. е. н., с. н. с., завідувач кафедри Міжнародних економічних відносин,
Ужгородський національний університет*

МІЖНАРОДНА СПІВПРАЦЯ РЕГІОНІВ В КОНТЕКСТІ ЗБЛИЖЕННЯ УКРАЇНИ ТА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СПІВТОВАРИСТВА: ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНІ ТА УПРАВЛІНСЬКІ АСПЕКТИ

*V. Prikhodko,
Dr. Sc. Grad., Senior Scientist, Head of uzghorod national university international relations department*

INTERNATIONAL COOPERATION IN THE CONTEXT OF CONVERGENCE REGIONS OF UKRAINE
AND THE EUROPEAN COMMUNITY: FOREIGN TRADE AND MANAGEMENT ASPECTS

У статті досліджено ефективність взаємного впливу єврорегіонального співробітництва та функціонування регіональних економічних систем в Україні, запропоновано перспективні інструменти їх комплексної індексації та оцінки. Наведено сучасні проблеми управління єврорегіональним співробітництвом. Деталізовано комплекс заходів із формування, нарощення та використання потенціалу єврорегіонального співробітництва в контексті сталого розвитку територій, запропоновано ряд рекомендацій щодо зовнішньоекономічних, інвестиційних та управлінських аспектів економіко-цілеорієнтованого розвитку єврорегіонального співробітництва областей України.

This paper investigates the effectiveness of the mutual influence of Euro-regional cooperation and regional economic systems functioning in Ukraine, offered promising tools to provide complex indexing and evaluation. Shows the current problems of governance Euro-regional cooperation. Detailed set of activities to create, increase and use the potential of Euro-regional cooperation in the context of sustainable development of territories, proposed a number of recommendations on foreign trade, investment and economic and managerial aspects of Euro-regional cooperation tsileorientovanoho regions of Ukraine.

Ключові слова: держава, єврорегіональне співробітництво, економічні системи, інтеграційні процеси, потенціал, сталий розвиток, стратегічна орієнтація.

Key words: state, Euro-regional cooperation, economic systems, integration processes, potential, sustainability, strategic orientation.

ВСТУП

Загострення проблем щодо відновлення відповідності стратегії розвитку української економіки та сучасної економічної політики в державі, актуалізація питань із визначення ключових пріоритетів і траєкторії подальшого поступу України вимагають зміни й поєднання теоретичних підходів для виявлення параметрів макроекономічної динаміки, їх впливу на інші сторони життя українського суспільства. При цьому вирішального значення набувають обґрунтування можливостей регіонів до загальноєкономічного прискорення й оновлення, реагування на зовнішні виклики, нарощування і раціонального використання власного стратегічного потенціалу в умовах зростаючої невизначеності. В умовах обмеженості сировинних, ресурсних та фінансових можливостей, що супроводжується кризовими явищами й зниженням рівня життєдіяльності населення, поряд з пошуком внутрішніх джерел інвестування соціально-економічного розвитку постає завдання посилення уваги до формування інвестиційно-інноваційного характеру засад взаємодії на міждержавному та міжрегіональному рівнях.

У цьому контексті важливим сегментом стає подальший розвиток транскордонного співробітництва з Європейським співтовариством. Значний стимулюючий потенціал цього напрямку співпраці несе в собі підписання політичної частини Угоди між Україною та Євросоюзом про Асоціацію та зону вільної торгівлі.

Транскордонне співробітництво належить до економічних процесів, які інтенсивно розвиваються під дією міжнародної економічної інтеграції. У зв'язку з розширенням та поглибленням економічного співробітництва країн-членів ЄС та України прикордонні регіони повинні стати зонами контакту національних господарств, а їх міжнародні проекти — точками росту економіки та соціуму областей. З огляду на це, актуальним є визначення ступеня відповідності між діяльністю України у сфері транскордонного співробітництва та прагненням країни набути членства в Євросоюзі.

Вагомий внесок у формування наукових засад управління регіонами країни, розробки та здійснення регіональної політики, виявлення особливостей державної регіональної політики та політик регіонів, окреслення їх суб'єктів та об'єктів зробили такі провідні науковці, як Е.Б. Алаєв, О.І. Амоша, Г.В. Балабанов, П.Т. Бубенко, З.С. Варналій, С.Г. Галуза, З.В. Герасимчук, А.П. Голіков, Г.К. Губерна, С.А. Мельник, Н.А. Мікула, Ю.В. Наврузов, В.К. Симоненко, Д.М. Стеченко, Г.Ф. Столбов, А.Л. Танрангуд, С.Г. Тяглов, М.Г. Чумаченко, Б.М. Штульберг, М.Д. Янків та інші.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Складні та комплексні завдання глобальної та європейської інтеграції української держави важко вирішити без реалізації відповідних суспільних, технологічних,

інституційних та економічних трансформацій, які стануть гарантією цілеорієнтованого динамічного розвитку суспільства, загалом. Аналіз діяльності українських учасників транскордонного співробітництва засвідчує: ще не виправдовуються сподівання, закладені в теоретичних обґрунтуваннях, та не досягнуті передбачувані на початку їх здійснення економічні ефекти. Тому проблеми, які мають місце в співробітництві регіонів потребують подальших науково-аналітичних розробок. Виходячи з наведених методологічних засад, статтю присвячено розробці практичних рекомендацій щодо економічного розвитку регіонів на інноваційних засадах реалізації євро регіонального співробітництва та способів управління ним.

РЕЗУЛЬТАТИ

Транскордонне співробітництво в Україні сьогодні розглядається у двох площинах: як інструмент розвитку прикордонних територій та як чинник реалізації її євроінтеграційних прагнень. Таким чином, вже за визначенням, транскордонна співпраця містить в собі додатковий ресурсний потенціал стимулювання соціально-економічного розвитку регіонів, надання йому рис сталості та орієнтація на підвищення якості життя населення.

При відносно нетривалому (починаючи з 1992 р.) досвіді міжнародної інтеграції законодавство України містить досить значний обсяг нормативно-правових актів, які регламентують транскордонне співробітництво.

Важливим елементом міжнародної співпраці регіонів України є залучення регіонів України на постійній основі до діяльності європейських регіональних асоціацій, зокрема Асамблеї європейських регіонів, Ради європейських муніципалітетів та регіонів, Конференції європейських законодавчих асамблей, Асоціації європейських прикордонних регіонів, Конференції периферійних морських регіонів, Конференції президентів регіонів із законодавчими повноваженнями, Європейської асоціації представників місцевого самоврядування гірських регіонів та європейських міст [1].

Одним із найбільш дієвих інструментів на шляху просування до Європейського союзу на регіональному рівні є створення та активна участь територіальних громад України у євро регіонах, де співпраця адміністративно-територіальних одиниць європейських держав здійснюється відповідно до дво- або багатосторонніх угод про транскордонне співробітництво з метою об'єднання зусиль в економічній сфері, розбудови соціальної, інформаційної та виробничої інфраструктури, будівництва та модернізації інфраструктури кордону, розвитку транспортної мережі, наукової та культурної співпраці, охорони навколишнього середовища.

Як уже зазначалося вище, засаднича діяльність євро регіонів спрямована головним чином на активізацію інвестиційної діяльності, взаємовигідне торговельно-економічне співробітництво областей України та європейських держав, які є членами євро регіонів.

З метою оптимізації системи транскордонного співробітництва сусідніх регіонів Румунії, Словаччини, Угорщини та України, які входять до складу Карпатського євро регіону, Інститутом транскордонного співробітництва (м. Ужгород, Україна) разом партнерами-Інститутом економіки та міжнародних відносин НАН України (м. Київ, Україна), Інститутом суспільних наук Словацької академії наук (м. Кошице, Словацька республіка) з 1 жовтня 2010 р. по 1 жовтня 2012 р. проведено дослідницькі проекти економічного спрямування, які здійснювалися на територіях євро регіональної співпраці. У ході дослідження застосовувалася методологія індексації та рейтингу транскордонного співробітництва, розроблена за егідою Баренцвіка Інституту (Норвегія) за участю наукових інституцій Польщі та Асоціації польських євро регіонів "Балтика".

Експорт більшості регіонів сьогодні уже досить ди-версифікований або переважно спрямований на ринок ЄС. Зокрема, лише за рік (Січень – травень 2013-го до травня 2012-го) частка Росії в українському експорті поменшала від 26,6 % до 23,7 %, тоді як до травня 2012 року вона піднялася від 24,5 % до 26,8 %.

Важливіми факторами суттєві загрози для окремих вітчизняних виробників, ускладнення українського експорту до Росії в

разі підписання Угоди про асоціацію з ЄС та введення захисних заходів Євразійським митним союзом, не загрожує економіці України катастрофічними наслідками. За перші п'ять місяців 2013 року на експорт до Росії надійшло лише 13 % продукції української металургії (на 1,37 млрд дол. США із 10,55 млрд дол. США усієї випущеної за відповідний період), 14,7 % виробів хімії та нафтохімії (відповідно 0,78 млрд дол. США та 5,3 млрд дол. США), 22 % кондитерської промисловості (відповідно 0,16 млрд дол. США та 0,74 млрд дол. США).

Значно сильніша залежність від російського ринку збуту в українського машинобудування. Так, за січень-травень 2013 року із виробленої на 5,4 млрд дол. США продукції галузі в загальному українському експорті 2012 року до США (42,6 %). Водночас тут спостерігається значна кооперація виробників двох країн, а Росія не має чим замінити на внутрішньому ринку відповідну продукцію з України.

Крім того, помітна частина навіть сучасного, успадкованого від радянської доби, вітчизняного машинобудування конкурентоспроможна й на ринках розвинутих країн. Про це, наприклад, свідчить помітний відсоток продукції галузі в загальному українському експорті 2012 року до таких держав, як Естонія (57,7 %), Норвегія (47,3 %), Австралія (45,8 %), Угорщина (42,5 %), Латвія (35,4 %), Німеччина (№2, %), Велика Британія (30,1 %), Швейцарія (20 %), Литва (19 %), США (17,1 %).

Здійснені дослідниками України та Польщі в рамках вищезгаданого міжнародного проекту порівняльний аналіз конкурентоспроможності прикордонних регіонів України та зарубіжних країн, які реалізують програми міжнародного співробітництва свідчить про наявність надзвичайно глибоких і багатовимірних асиметрій місцевих економік по обидва боки кордонів. Це зокрема: асиметрія соціальних, технологічних і економічних потенціалів; асиметрія інформаційних ресурсів; асиметрія людського і соціального капіталу; асиметрія інституційних правил, законів і процедур.

Ці асиметрії та відмінності потенціалів можуть позитивно вплинути на економічне співробітництво та розвиток між підприємствами, некомерційними організаціями, національними та регіональними економіками, генеруючи ефект взаємодоповнюваності економік. Асиметрії потенціалів, ресурсів, капіталів і правил в економіці необхідні для створення ефекту порівняльної вартості економічної і соціальної діяльності і для генерації ефекту синергії економічного співробітництва і взаємовигідного співробітництва для всіх сторін.

Аналіз обсягів зовнішньої торгівлі та взаємного інвестування областей України, польщі, Словаччини, Угорщини та Румунії, які входять до складу євро регіонів, із суміжними країнами за 2009—2012 рр. [5] та групування євро регіонів за показником щільності економічних взаємозв'язків свідчать про недостатню ефективність євро регіональної співпраці: два регіони мають низький показник ("Верхній Прут", "Нижній Дунай"), а решта (за виключенням євро регіону "Буг" у 2009 р.) — незначна. Помітні додаткові інвестиції по каналах євро регіонального співробітництва в регіони не залучаються, діяльність в межах виділених груп євро регіонів не має окресленого економічного спрямування. [3]

Відзначимо водночас, що характерною ознакою для таких євро регіонів, як "Дніпро", "Слобожанщина", "Ярославна", "Донбас" і "Дністер" є відсутність у їх складі регіонів країн-членів ЄС і, як наслідок, обмежені порівняно з прикордонням Євросоюзу можливості залучення європейських коштів на реалізацію ЄРС [2].

Поряд з євро регіонами важливим механізмом становлення зовнішньоекономічних зв'язків у транскордонних регіонах в умовах європейської інтеграції України слід визнати створення різного роду преференційних економічних режимів. Такі режими покликані сприяти активізації регіонального розвитку прикордонних територій нашої держави, у тому числі за рахунок поглиблення і диверсифікації зовнішньоекономічних зв'язків із прикордонними регіонами сусідніх держав Європи.

Основними преференційними економічними режимами, які використовувалися в Україні з метою господарського розвитку прикордонних регіонів та активізації їх

зовнішньоекономічної діяльності, можна вважати створення спеціальних економічних зон і територій пріоритетного розвитку. Водночас у світовій практиці в цьому контексті також активно використовуються безмитні зони, транскордонні технопарки та бізнес-інкубатори, елементи яких упродовж останніх двадцяти років знайшли своє часткове застосування і в Україні.

Механізм дії преференційних режимів у транскордонних регіонах полягає у стимулюванні іноземного інвестування, освоєння нових технологій та імпорту високотехнологічного обладнання, що веде до розвитку транскордонного бізнесу та диверсифікації транскордонних ринків товарів і послуг.

Саме на територіях СЕЗ і ТПР, створених в українсько-угорсько-словацькому та українсько-польському транскордонних регіонах (СЕЗ "Закарпаття", СЕЗ "Яворів", СЕЗ "Курортноліс Трускавець", ТПР Волинської області) було реалізовано низку інвестиційних проектів із залученням потужних іноземних інвесторів: "Ядзакі" (Японія), "Джебіл" (США), "Фольксваген-Еврокар" (Німеччина), "Кронспан" (Австрія), "Йоха" (Данія), "Дельфін" (Франція), "Ріксос" (Туреччина), "Церсаніт" і "Снежка" (Польща) тощо, кожен з яких зробив суттєвий внесок у розвиток зовнішньоекономічних зв'язків у межах відповідних транскордонних регіонів. Як наслідок, відбувається активізація інвестиційного співробітництва у межах транскордонного регіону, а також збільшуються обсяги транскордонної торгівлі товарами і послугами.

Проведене науковцями Інституту регіональних досліджень НАН України дослідження показує, що 90% мешканців прикордонних територій Західної України відвідують сусідні держави ЄС. Дві третини з них здійснюють там закупівлю товарів. Половина цих товарів закуповується з метою подальшого здійснення торгівлі на українському ринку [6].

Ключовими ланками прикордонно-торговельного механізму становлення та розвитку зовнішньоекономічних зв'язків транскордонного регіону є: формування торговельно-посередницьких мереж у межах транскордонного регіону, розвиток логістичних систем, орієнтованих на обслуговування прикордонної торговельної діяльності, а також спонтанний вплив на розвиток неформальних інститутів розвитку транскордонного підприємництва та еволюції транскордонних ринків.

Обсяги прикордонної торгівлі мають значний вплив на платіжний баланс зовнішньої торгівлі держав і містять у собі значні асиметрії. До прикладу, витрати українців у прикордонній торгівлі з Польщею становили 2,9 млрд злотих, поляків — 315 млн злотих. У той же час в 2011 р. експорт товарів з Польщі в Україну склав 13,9 млрд злотих, імпорт України до РП — 8,3 млрд злотих. Згідно з опитуванням у 2012 р. витрати на придбання товарів з Польщі українцями зросли і досягли близько 20% польського експорту до України [7].

Дієвим важелем зміцнення сусідських відносин та реалізації спільних зусиль у напрямі розвитку торговельної співпраці виступають євро регіони. Наприклад, однією з особливостей євро регіону "Буг" є спрямування спільних зусиль органів місцевої влади у Волинській області України, Люблінському воєводстві Польщі та Брестській області Білорусі на зростання інвестицій у пріоритетні напрями діяльності та збільшення прикордонних експортно-імпортних операцій між державами в сфері АПК, туристичних послуг, інших напрямів прикордонної торгівлі.

Таким чином, євро регіони відіграють особливу роль у становленні та розвитку відповідних транскордонних регіонів. З одного боку, характер їхнього функціонування не дозволяє забезпечувати виконання всіх тих завдань, що покладаються на євро регіони в державах ЄС. Проте євро регіони, до складу яких входять прикордонні території України, беруть на себе частину функцій з поглиблення зовнішньоекономічної діяльності в межах відповідних транскордонних регіонів, що дозволяє розглядати їх як важливий елемент інституціоналізації зовнішньоекономічних зв'язків у цих транскордонних регіонах, у т.ч. в умовах європейської інтеграції України.

Усе зазначене дозволяє стверджувати про об'єктивну наявність передумов створення євро регіонального механізму становлення зовнішньоекономічних зв'язків у

транскордонних регіонах України, а також окреслити сферу дії цього механізму в умовах європейської інтеграції нашої держави.

Законодавство України щодо транскордонного співробітництва має прорахунки й неузгодженості з ратифікованими міжнародними нормативними актами та стандартами Європейського Союзу, а відповідно потребує вдосконалення та внесення змін. Актуальність адаптації нашого законодавства до стандартів ЄС, усунення існуючих асиметрій обумовлена як політикою євроінтеграції, так і тим, що транскордонне співробітництво відбувається, в тому числі, з Польщею, Словаччиною, Угорщиною, Румунією, Болгарією, тобто державами-членами Європейського Союзу.

Руйнівною та дискредитуючою є відсутність передбачених у видаткових частинах бюджетів різних рівнів, різних коштів, гарантованих українськими бенефіціарами (як правило обласними Радами як обласними державними адміністраціями, іншими держінституціями) для дофінансування з української сторони обов'язкових часток за спільними проектами з ЄС.

Наростаюча вага міжбюджетних трансфертів у загальному обсязі доходів місцевих бюджетів (понад 50%), компетенційні протиріччя та неузгодженості між органами влади різних рівнів не дозволяють фінансувати на належному рівні транскордонні проекти за рахунок цього джерела. І це при тому, що дані витрати носять в основному інвестиційний характер ("гроші приносять гроші"). Вивчення практики показує, що кошти здебільшого надходять від іноземних партнерів [4].

Виходом із цієї ситуації могло б стати залучення органами місцевого самоврядування фінансових ресурсів шляхом запозичень. Відповідно до Бюджетного кодексу України всі міські ради можуть здійснювати місцеві зовнішні запозичення шляхом отримання кредитів (позик) від міжнародних фінансових організацій. Але законодавчо ця процедура досить ускладнена насамперед тим, що рішення про можливість здійснення запозичення, його обсяг та умови здійснення, а також надання місцевих гарантій погоджуються із центральним органом виконавчої влади, який забезпечує формування державної бюджетної політики, тобто Міністерством фінансів України.

Відсутність законодавчого підґрунтя для забезпечення здійснення органами місцевого самоврядування зовнішніх запозичень має негативний вплив на залучення ними фінансових ресурсів для реалізації транскордонних проектів інфраструктурного розвитку. Це пов'язано перш за все з неузгодженістю українських фіскальних методів з аналогічними нормами ЄС та інших держав, що створює труднощі з переказом і використанням коштів у межах бюджету транскордонного проекту. Унаслідок цього досить часто приймається рішення про визначення головним бенефіціаром іншої сторони проекту, а не української.

Нагальною необхідністю для розвитку транскордонного співробітництва виступає розроблення належної законодавчої бази щодо регламентації механізму фінансування проектів транскордонного співробітництва, що є невід'ємною складовою процесів їх упровадження та реалізації. Відповідно до Державної програми розвитку транскордонного співробітництва на 2011 — 2015 роки загальна вартість великомасштабних інфраструктурних проектів транскордонного співробітництва становить 55274,8 тис. євро, у тому числі грантова частина для України — 40372,9 тис. євро. Розмір фінансової участі України в реалізації зазначених проектів орієнтовно становить 48305,8 тис. грн.

Має місце складна і неадекватна система національного відбору проектів євро-регіонального співпраці для надання державної фінансової підтримки.

Аналіз існуючої практики українськими дослідниками свідчить, що державне законодавство та нормативно-правові акти Кабінету Міністрів та Міністерства економіки України провадять до розтягування розгляду проектів: проект на термін не менше 2-х років, містить доповідні матеріали відбору та аргументації прийняття чи відхилення проектів (програм). Це не сприяє розвитку європейського співпраці, може призвести до втрати істотності та інтересу з боку зару-

біж біте

тра про отр Евр Евр Фін

пр Фін смі: мея до і

не с нос орг Фін

ніш регі АЧ мен Укр

дос зої бітн аза са ме: Евр зв я зус ІКО МОЗ РОЗ пра

тра Евр Укр від зв в ннн без роз Евр ІКО МОЗ РОЗ пра

тра Евр Укр від зв в ннн без роз Евр ІКО МОЗ РОЗ пра

Своїх партнерів — учасників транскордонного співробітництва.

Відзначається недостатня компетентність суб'єктів транскордонного співробітництва України при підготовці просторової документації та поданні конкурсних заявок для отримання міжнародно-технічної допомоги в рамках Європейських програм прикордонного співробітництва Європейського інструменту сусідства і партнерства та фінансування з бюджету України.

Поточний дефіцит правильно оформлених проектних пропозицій заважає ефективному залученню коштів на фінансування водного забезпечення міст, переробки сміття, вдосконалення інфраструктури і таким чином обмежує доступ територіальних громад і регіонів України до іноземних інвестицій, зокрема з ЄС.

На тлі внутрішньополітичних протистоянь державою не створювались сприятливі умови для зростання активності та кадрового потенціалу неурядових громадських організацій, що не дозволяє сповна освоювати можливості фінансування за програмами ЄС.

Розкриття потенціалу інвестиційно-інноваційної, зовнішньоекономічної складової євро регіональної співпраці регіонів України в умовах імплементації Угоди з АЧ та ЗВТ + вимагає здійснювати ефективний менеджмент нових транскордонних проектів, які пропонуються Україні країнами-сусідами.

ВИСНОВКИ

Таким чином, узагальнюючи результати проведених досліджень, визнаємо, що стратегічним ресурсом цільової трансформації відносин в євро регіональному співробітництві регіонів є запровадження інноваційних форм взаємодії державної виконавчої влади, органів місцевого самоврядування та громадянського суспільства, імплементація технологій державно-приватного партнерства в євро регіональному співробітництві регіонів; уцілювання зв'язків системи євро регіональної співпраці. Локалізація зусиль на цих домінантах активізує процеси покращення якості життя населення, підвищення конкурентоспроможності регіонів, подолання регіональних диспропорцій розвитку та полегшить реалізацію євроінтеграційних прагнень держави.

Визначено, що перехід на новий рівень управління транскордонними процесами, адаптація його до стандартів Асоціації з ЄС, ЗВТ + та в перспективі з членством України в Євросоюзі вимагає: переглянути та внесені відповідні зміни до чинних нормативних актів України на предмет їх узгодженості з ратифікованими міжнародними нормативними актами; впровадити інституційне забезпечення транскордонного співробітництва шляхом розмежування функцій та раціоналізації повноважень місцевих і центральних органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування щодо транскордонного співробітництва; забезпечити галузеву професійну підготовку працівників органів державної влади та місцевого самоврядування, задіяти їх у процесах транскордонного співробітництва; розробити дієвий механізм і чіткий порядок дій щодо державної підтримки фінансування транскордонних проектів; спростити механізм конкурсного відбору транскордонних проектів та оптимізувати терміни їх розгляду; удосконалити систему отримання запозичень і міжнародної допомоги для фінансування транскордонних проектів органами місцевого самоврядування; вдосконалення національної системи моніторингу та оцінки реалізованих міжнародних проектів, шляхом забезпечення регулярного, всебічного та доступного для громадськості висвітлення результатів реалізації цих проектів.

При цьому формування нової політики транскордонного та євро регіонального співробітництва передбачає реалізацію низки заходів щодо синхронної модернізації інструментів управління регіональним розвитком в Україні, а саме: оновлення стратегічних засад державної регіональної політики та політики транскордонного співробітництва, розроблення та ухвалення Державної стратегії регіонального розвитку та Державної програми розвитку транскордонного співробітництва на період до 2020 р.; завершення формування інституційно-правового середовища реалізації державної регіональної по-

літики; розвиток мережі інституцій підтримки регіонального розвитку та транскордонної співпраці, зокрема євро-регіонів, агентств регіонального розвитку, ресурсних центрів громад; налагодження ефективного транскордонного та міжрегіонального співробітництва та розвиток сучасних форм економічної інтеграції; подальше реформування бюджетно-податкового регулювання розвитку транскордонного співробітництва; послідовне та прозоре вирішення низки визначальних для економіки євро-регіонів питань макроекономіки, інвестиційної політики.

Література:

1. Ващук Ф.Г. Пріоритети державної стратегії регіонального розвитку України та роль інституціональних об'єднань в процесі їх реалізації / Ф.Г. Ващук // Євро регіональне співробітництво України та його інтеграційний потенціал. Зб. наук. праць за матеріалами круглого столу експертів / Відп. ред. / В. Артюмов. — Ужгород: Зак. ДУ, 2012. — С. 46.
2. Вдовенко С.М. Транскордонне співробітництво: Євро регіон "Дніпро" / С.М. Вдовенко, Ю.С. Вдовенко, Рогова О.В. // Поліський фонд міжнародних та регіональних досліджень, Чернігівська обласна державна адміністрація, Чернігівський державний технологічний університет. — Чернігів, 2012. — С. 79—84.
3. Краснейчук А.О. Основні характеристики євро-регіонів в Україні та розвиток євро регіонального співробітництва: [монографія] / А.О. Краснейчук, Н.О. Васюк // за заг. ред. Артюмова І.В., Ващук О.М., Руденко О.М. — К.: Вид-во "К.І.С.", 2013. — С. 282—284.
4. Регіональне та транскордонне співробітництво між Україною та ЄС [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.mfa.gov.ua>
5. Рейтинг інвестиційної привабливості регіонів // Міжнародний інститут соціології, Інститут економічних досліджень та політичних консультацій. — 2013. — С. 6.
6. Тимочко І. Вплив прикордонної торгівлі на розвиток малого підприємництва / І. Тимочко // Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. Класери та конкурентоспроможність прикордонних регіонів: зб. наук. праць. Вип. 3 (71) / НАН України. Ін-т регіональних досліджень. — Львів, 2008. — С. 342.
7. Ruch graniczny o raz/ przeplyw towarow i uslug na zewnetszej granicy UE na terenie Polski. — Режим доступу: <http://www.stat.gov.pl/>

References:

1. Vaschuk, F.H. (2012), Priorytety derzhavnoi stratehii rehional'noho rozvytku Ukrainy ta rol' instytutsional'nykh ob'ednan' v protsesi ikh realizatsii [Priorities of the State Strategy of Ukraine and the role of institutional organizations in their implementation], Yevrorehional'ne spivrobitnytstvo Ukrainy ta joho intehratsiynij potentsial. Zb. nauk. Prats' za materialamy kruhloho stolu ekspertiv, p. 46.
  2. Vdovenko, S.M. Vdovenko, Yu.S. and Rohova, O.V. (2012), Transkordonne spivrobitnytstvo: Yevrorehion "Dnipro" [CBC: Euroregion "Dnepr"], Chernihiv, Ukraine.
  3. Krasnejchuk, A.O. and Vasiuk, N.O. (2013), Osnovni kharakterystyky ievrorehioniv v Ukraini ta rozvytok ievrorehional'noho spivrobitnytstva [The main characteristics of European regions in Ukraine and the development of Euro-regional cooperation], Vyd-vo "K.I.S.", Kyiv, Ukraine.
  4. Rehional'ne ta transkordonne spivrobitnytstvo mizh Ukrainoiu ta YeS, [Regional cross-border cooperation between Ukraine and the EU], available at: <http://www.mfa.gov.ua>
  5. (2013), Rejtynh investytsiynoi pryvablyvosti rehioniv [Rating of investment attractiveness of regions], Mizhnarodnyj instytut sotsiologii, Instytut ekonomichnykh doslidzhen' ta politychnykh konsultatsij, p. 6.
  6. Tymochko, I. (2008), "The impact of cross-border trade in small business development", Sotsial'no-ekonomichni problemy suchasnoho periodu Ukrainy. Klasteri ta konkurentosprozhnist' prykordonnnykh rehioniv: zb. nauk. prats', vol. 3 (71), p. 342.
  7. Ruch graniczny o raz/ przeplyw towarow i uslug na zewnetszej granicy UE na terenie Polski, available at: <http://www.stat.gov.pl/>
- Стаття надійшла до редакції 27.05.2014 р.